

תולדות רבינו יחיאל מפאריז וקורות הויכוח

במלוי מצויין ידע רבינו המלאך המושיע - כפי שנתכנה מחכמי דורו - להגן בעד התלמוד, ולהשתמש בחולשת הקטיגור לשום אותו ללעג ולהראות אי ידיעתו בתלמוד שיתאמר להיות משופטיו.

אחר שעמד רבינו שני ימים בהויכוח, נקרא ביום השלישי רבינו יהודא ב"ר דוד ממילון להשב גם הוא על שאלות אלו שכבר השיב עליהן רבינו, למען התגלל עליהם למצוא סתירה בעיקרי תשובותיהם בין דברי האחד למשנהו, אבל מיד ה' השכיל על רבינו יהודא ממילון להיות דבריו מסכימים עם דברי הרבינו יחיאל, ובראות חברי ועד הבקורת כי דבריהם יתאימו יחד לא נקראו עוד לויכוח רבינו שמואל סיר מארעל ורבינו משה מקוצי.

הרשום שעשו דברי רבינו היה חזק מאוד. עד כי לא יכלו להכריע באותו מעמד נגד התלמוד, עברה שנה מבלי שהוחלט המשפט, ועל ידי השתדלות ההגמון משנץ הושבו גם מקצת הספרים ליהודים, אבל בשנה השניה לאף החמשי קרה כי ההגמון אשר המליץ על התלמוד

וביקש את המלך לודויג התשיעי שיבטל האיסור שעליו, ההגמון הזה חלה בחולי רע ומת במכאובים קשים לעיני המלך, והכומר אשר לפני התורה המלך השתמש במקרה זה לאיים על המלך האדוק ובעל הזיה זה בדינה של גהינום ובעונשים קשים גם בעולם הנשמות בגלל חטאתו להציל את התלמוד, והאות כי ההגמון המליץ בעדו מת במכאובים קשים, המאורע ההוא גמר את דין התלמוד, ובהשתדלות הכומרים נאספו בחזקת היד ספרי התלמוד ומפרשיו בכל מדינות ממשלת לודויג התשיעי, וביום ערב שבת פרשת חוקת ו' תמוז שנת ה' אלפים ושתיים נשרפו עשרים וארבע קרונות מחמדי בית ישראל (ל), אלה ושתי מאות כתבי יד מספרי התלמוד ומפרשיו מה רב ערכם באלו הימים שהעתקת כל ספר עלתה ביגיעה מרובה ושקידה וצומה, שריפת הספרים היתה כשריפת נשמה לקהל ישראל בצרפת, על האסון הנורא ההוא חברו הכמי ישראל קינות, ומתן הקנה "שאלו שרופה באש" מרבינו מאיר מרוט ברג (לא).

בנתיים נתמנה איניקוטי הרביעי לאפיפיור, התחילו היהודים להשתדל

(ל) עיון בשבלי הקט ערוגה ט' סי' רס"ג הל' תענית לכתב: יען שאנו עוסקים בהלכות תענית ובענייני שריפת התורה כתבנו זה לזכר על מה שאירע בימינו על רוב עונותינו אשר גרמו לנו חורבן אלהינו בשנת חמשת אלפים וד' ענים לבריאת העולם ביום ששי פרשת וזאת חוקת התורה. כעשרים וארבעה קרונות מלאים ספרי תלמוד הלכות ואגדות נשרפו בצרפת כאשר שמענו לשמע און. וגם מן הרבנים שהיו שם שמענו שעשו שאילת חלום לדעת אם גזירה היא מאת הבורא. והשיבו להם: ודא גזירת אורייתא. ופירושו ביום ו' זאת חוקת התורה היא הגזירה. ומאותו יום ואילך קבעו היהודים עליהם להתענות בו בכל שנה ושנה ביום ו' של פ' וזאת חוקת התורה ולא קבעו לימי ההודש. תהא אפרה עלינו כפרה כעולה על מוקדה וכו' עכ"ל. ועיון בד"י ה"ה פ"ד שיש שם ערכובי דברים בכל פרטי המאורע הגדול הזה ראה בירחון לרו"פ כרך י"ח וב"ג שציינתי:

(לא) לפי עדות ר' הלל מוירונא נולד בערך ד"א תתק"פ ונת בערך ה"א ג"ה באגרתו אודות המחלוקת על ספרי טורה נכונים והטעם לרבינו הגדול הרמב"ם אשר בעלי הריב הלשינו עליהם שיש בהם דברים נגד אמונתם וע"ז נשרפו הספרים ברחוב עיר פאריז (מורפס בם' המדה גנוזה. קענינסבערג תרט"ז). לכתב ה'עתה אשוב למה שנעשה בעיר פריז מה קבלו על ככה ומה הגיע עליהם. ה' משמים השקיף ויקנא לכבוד רבינו הקדוש ולכבוד ספריו. וישלח ימקהילות

תולדות רבינו יחיאל מפאריז וקורות חייו

להשתדל לפניו להרשות להם ספריהם, ובמסתרים בחדרי משכיתם הגו בהאקסמפלרים האחדים

בקהילות צרפת חרון אפו וחמתו. ולא נשא פנים לתורתו. ואל תחמה ע"ו לומר איך לא נשא פנים לאלף ופאתים ספרי תלמוד ואגדה בעבור המורה והמדע. הלא ותחשוב כי רבינו משה היה כמעט משנה בדורו אל משה רבינו וצדקת כל הדור היה תלוי בו. ואותם הנמהלים כווננו לביישו ולהוציא עליו שם רע שלא לשם שמים. ולכן חרה אף ה' בהם. שהרי אמר רבותינו ע"ה בגיטין פ' הניזקין אר"ש בא וראה כמה גדולה כחה של כושה שהני סיוע ה"כ"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו. ואם על בר קמצא שהיה קל אחד בדורו והיה ע"ד מעודה הקפיד הש"ת כך. מה תאמר ברבנו משה שהיה משנה למשה רבינו ושביוהר והוציא עליו שם רע ומינות וכפירה. אי שמים אי לזאת יסלה להם סלה וכו'. ולכן אנו אל תחמה אם ענש הש"ת את תורת בני צרפת לכבוד רבינו משה ולא נשא פנים לספרי התלמוד שלהם וישקף עליהם בעמוד אלש וענן עד שהרעיש עליהן כל הגלגלים. ואז נתחדשו הגזירות הגדולות את הקהלות הרגו יותר מנ' אלפים ואת ספרי התלמוד שלהן כולם נתנו לשריפה ולמאכלות אש ואז יצאה הגזירה שלא ילמדו עוד ספרי תלמוד בגלוי עד היום הזה. ואם תשאלני מי יודע שאותן הגזירות היו בעון שריפת המדע והמורה. אונק' היה האות והמופת שלא הפסיקו ארבעים יום ב' שריפת ספרי רבינו לשריפת ספרי התלמוד. ובאותו מקום עצמו נשרפו כל הפסכתות והפירושים שנמצאו בפריש. ונתערב אפר כפריש התלמוד באפר פ' המדע והמורה כי עדיין היה אפר במקום. וזה דבר אמת וגלוי לכל העמים תמיד וגוים. לאתל ידעו הכל כי דין שמים היה וממרום שלת אשו על אשר שלחו יד בספר הקדוש. והר' יונה הגדול מברצלונא ז"ל היה ראש וקצין על כל אותן הרעות הגדולות שנעשו בצרפת. ואז נמס לבבו ולבב כל עוזריו. וקיבל עליו ללכת ולהשתטח על קבר רבינו במנזר עשרה ולבכות על קברו ו' ימים שימחול לו על אשר מעל בספריו. והודה בפיו בפני כל העם ואמר כלשון זה: הגני מכה על פני וכוש ומתחרט על אשר פערתי פי נגד רבינו הקדוש הר' משה בן מיימון ומפריז. והגני מודה מלב ונפש ואומר משה אמת ותורתו אמת וכולנו כדאין. ואני מקבל עלי מעבשיו ללכת להשתטח על קברו במנזר עשרה וללכת על קברו ו' ימים ולומר בכל יום חמאתי לאלהי ישראל ואל ר"ם אבן מיימון שרברתי והעויתי נגד ספריו. כלשון זה אמר בבבבג"ם של פריש ולפני הקהל הנותרים מן הגזירה. ויצא משם ובא לו כסונפלייר עיר ואמר בן בבבבג"ם של ברצלונא במעמד כל הקהל. ואז נפל פחד רבינו על כל הקהילות. וכל מי שפער פיו נגדו קיבל דין שמים עליו. והר' יונה קבע ישיבתו בברצלונא ובכל הלכה והלכה היה מוכיר מחיבור רבינו משה ואמר ורבינו משה כתב כך בחבורו ונראין לו דבריו ולא חלק עוד על סברותיו. אמנם עם כ"ז נענש בעבור שאחר את נדרו שנים רבות עד שבמעט נשכח ממנו והלך לו לעיר מולדטלא כדי לעכות וללכת על קבר רבינו. ובהיותו שם חברו עליו קהלות ספרד והפצירו בו להתעכב בעיר שנה או שנתיים ונתרצה להם וקבע לו שם ישיבה גדולה. ואע"פ שתורתו וצדקתו תלו לו עם כל זה לא מירקו העין כי שם נשתלים לו את גמולו שהמלאך בא וחבמו ומת פתאום במיתה שאינה ראוי לזכרה. וקרתו בן בעון איחור הנדר. כי בעת יציאת נשמה היה צועק את נשמו רבינו. וכל אותם שהשניחו על נדרם נצולו ונכפר להם. ואותם שנחרשו תמו ונכרתו ואכזרו מתוך הקהל ולא נשאר לסו שורש וענף. ואם תשאלני איך ידעתי זה. אשיבך. כי עמדתי בברצלונא ג' שנים ושששתי לפני מורי הר' יונה. והוא הצדיק סיפר לי מפיו את זאת באות כאשר כתבתי לעיל בכל אשר עשה וכל אשר קרה עד יום צאתו מברצלונא ללכת אל מולדטלא ואני הייתי בברצלונא בנסעו ונשקתי את ידיו בעת הפרידה וברכני. והמקרה שקרה לו מציתתו בעיר מולדטלא היה דבר מפורסם לכל קהילות מולדטלא אך אין ראוי לי לפרש בעדכבוד תורתו וחסידתו. והענינים שזווג בסונפלייר ובפריש ידעתיים מפי כל בני הקהל של סונפלייר בתוית שם ועדות ר' הלל מויזנא בן הוסן שהיה על יבנת שריפת התלמוד לשריפת ספרי הרמב"ם נאמנה מאד. דאח גם בקרית ספר שנת

א' ה"ב צד ק"ס: